

בן י"ג שנה ויום אחד – מקצת היום ככולו

משנה נדה מה, ב

בן י"ג שנה ויום אחד, נדריו קיימין.

משנה אבות פ"ה מכ"א

בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה, בן י"ג למצות, בן חמש עשרה לתלמוד, בן שמונה עשרה לחופה.

שוע"ר סי' נג

יג ומה שאמרו י"ג שנה ויום אחד, לא שצריך יום אחד יותר על י"ג שנה, אלא לומר שצריך י"ג שנה שלמות מיום אל יום, ולא שיום אחד בשנת י"ג נחשב שנה. אבל מיד שהגיע תחילת כניסת היום שנולד בו וכלו בו י"ג שנה שלמות, הרי מקצת כניסת היום זה נחשב כיום שלם, והרי הוא בן י"ג ויום אחד, ואין צריך י"ג שנה מעת לעת. ואם צריך לבדוק אם הביא ב' שערות, יתבאר בסימן נ"ה.

ובשוה"ג שם: עיין במשנה רפ"ח דנדרים ס, א (ואם אמר יום אחד, שבת אחת, חדש אחד, שנה אחת, שבוע אחד (=שבע שנים), אסור מיום ליום) **דקתני מיום ליום** (ולא קתני "מעת לעת", אף) **דלא שייך** ("מיום אל יום") **גבי יום** (אחד, אלא "מעת לעת", וכדפרש"י שם "שאיני טועם יום אחד מעת לעת, שאם היה עומד בשעת הנדר בחצי היום אסור למחר עד חצי היום"). (והא ד) **לא קתני מעת לעת. משום דלא שייך** ("מעת לעת") **גבי חדש שנה שבוע כו'** (אלא "מיום ליום", כדפרש"י שם "באיזה יום שעומד בשבוע, אסור עד יום שמיני לאותו יום שנדר". והיינו שהאסור הוא רק עד תחלת היום שאחרי זמן זה, ולא עד חצי היום). **וכן מוכח בהדיא בפירוש הרמב"ם שם** (נדרים פ"ח מ"א: "האומר יום אחד או שבוע אחד, שאסור מעת לעת אם אמר יום, ומיום ליום אם אמר שבוע או שנה או שבת", הרי שביום אחד הוא "מעת לעת", שאסור עד חצי היום, ובשבוע או שנה או שבת אחת, אסור רק עד תחלת היום שאחרי זמן זה).

שוע"ר סי' נה

ו אם לא הביא ב' שערות, אפילו הוא גדול בשנים, דינו כקטן ... ומכל מקום אין צריך לבדוק בשערות בכל שהגיע לכלל שנותיו, דהיינו בן י"ג שנה ויום אחד, שכיון שתפלה מדברי סופרים, סומכין על החזקה שמן הסתם הביא ב' שערות, כיון שהגיע לכלל שנותיו שראוי להביא בהן ב' שערות:

יב לעולם הוא קטן עד שיביא ב' שערות אחר שיהיה בן י"ג שנה ויום אחד, אבל קודם לכן, אע"פ שהביא ב' שערות אינו אלא שומא.

שוע"ר סי' קלא

ו ויש נוהגים שלא לומר תחנון כל ז' כשהחתן בבית הכנסת, שכל ז' ימי המשתה הם לו כרגל. ואפילו ביום ח' לחופתו (בשחרית) אין נוהגים ליפול על פניהם, כיון שהיתה החופה סמוך לערב (ולא נשלמו ז' ימים עד יום ח' בעת ההיא).

שוע"ר סי' רעא

ז קטן, אפילו הוא בן י"ג שנה, אם אינו ידוע שהביא ב' שערות אינו מוציא את האשה, כיון שהיא מחוייבת מן התורה בודאי, והוא אינו מחוייב אלא מספק, כי שמא לא הביא ב' שערות עדיין והוא פטור מכל המצות מן התורה.

הל' תלמוד תורה פ"א

א ומאימתי אביו חייב ללמדו משיתחיל לדבר ... עד שיהא בן חמש שנים, דהיינו בשנה חמישית, שאז מלמדו לקרות תורה שבכתב ... עד שיהיה בן עשר שנים ... והיו עוסקים ה' שנים בלימוד כל המקרא ... ואחר כך ה' שנים בלימוד המשניות ... ואחר כך ה' שנים בתלמוד.

שם קונטרס אחרון ס"ק א

ולרמב"ם היינו תחלת י"ח ... והא דבן י' למשנה לא דמי לבן י"ג למצות, לא איכפת ל[ו]ן לרמב"ם, כמו בבן י"ח לחופה.

שוע"ר סי' תצג

ה לענין אבילות יום האחרון אנו אומרים מקצת היום ככולו, כמ"ש ביו"ד סי' שצ"ה.

שו"ע יו"ד סי' שצה

א דמקצת היום ככולו, לא שנא מקצת יום שביעי לא שנא מקצת יום שלשים, כיון שהנץ החמה ביום שלשים, בטלו ממנו גזרת שלשים.

שו"ע אהע"ז סי' קנה

יד אין ב' שערות סימן גדלות אלא אם כן באו מ"ב שנה ואילך, אבל אם באו קודם לכן, אפילו תוך שנת שנים עשר, חשוב כשומא, ואינה נחשבת גדולה על ידם, אלא אם כן הביאה אחרות אחר שנים עשר שנה.